HINKEBYKRISTA
STADSDELSFÖRVALTNING
2013 -05- 16

Stockholms stad

Tjänsteutlåtande
DNR 336-1280/2012
Sida 1 (8)
2013-05-08

Handläggare
Jesper Ackinger
Telefon: 08 - 508 29 611

Till
Kommunstyrelsen

Järvalyftet 2007-2012. En satsning som gör skillnad.

Stadsledningskontorets förslag till beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige besluta följande

1. Rapport angående "Järvalyftet 2007-2012. En satsning som gör skillnad", bilaga 1, godkänns

2. Kommunstyrelsen ansvarar för samordning och uppföljning av Vision Järva 2030, såväl som Vision Söderort och kommande ytterstadsvisioner, och i konsekvens med detta avvecklas den politiska styrgruppen för ytterstaden

3. Kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret fortsatt uppdrag att leda och samordna stadens arbete med Vision Järva 2030

4. Kommunstyrelsen ger stadsledningskontoret i uppdrag att i samverkan med Stockholms Stadshus AB, Stockholm Business Region och Exploateringsnämnden verka för samt samordna etableringar i stadsdelarna kring Järva

Irene Svenonius
Stadsdirektör

Staffan Ingvarsson
Biträdande stadsdirektör

Bakgrund

Järvalyftets inriktningsbeslut fattades av kommunfullmäktige den 13 september 2007 och den 17 oktober samma år lade en enig politisk styrgrupp, med representanter från alla partier i kommunfullmäktige, fram en gemensam målbild. Järvalyftet skulle vara en långsiktig satsning inom fyra huvudområden.

- Bra boende och mer varierad stadsmiljö
- Trygghet i vardagen
- Stärkt utbildning och bättre språkundervisning
- Fler jobb och ökat företagande

Inriktningsbeslutet och målbilden hade en bakgrund i sedan länge kända utmaningar i Järva. Utmaningar, som Järva delar med många miljonprogramsområden, och som motiverat talrika satsningar under de senaste decennierna, i såväl statlig som kommunal regi. Trots goda syften, stort engagemang och betydande resurser, kvarstod dock merparten av de problem som motiverat satsningarna: hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och högt bidragsberoende – faktorer som kan sammanfattas i begreppet utanförskap.

Det som utmärker Järva – och många andra miljonprogramsområden – är att tekniska och stadsbyggnadsmässiga utmaningar förenas med sociala och utbildningsmässiga. Till detta kommer de utmaningar kring miljö och utanförskap som dagens samhälle generellt möter. Skälen till att tidigare satsningar inte nått ända fram är givetvis många och komplexa, men två orsaker kan skönjas: Tidigare insatser har ofta varit för snäva och/eller inte getts tillräcklig tid.

Järva är idag ett område, vars stadsdelar – Akalla, Hjulsta, Husby, Kista, Rinkeby och Tensta – rymmer 65 185 invånare (2011).Beläget mitt emellan Stockholms city och Arlanda flygplats och med två t-banelinjer, två pendeltågslinjer och två europavägar kan kommunikationsläget knappast vara bättre. Planering pågår för snabbspårväg genom stadsdelarna.

Under 2007-2011 har sammanlagt 147,7 mnkr av projektmedlen, som kommunfullmäktige reserverat för arbetet, anslagits till olika satsningar inom Järvalyftet. Medlen har använts till ett 30-tal separata projekt i linje med Järvalyftets

målbild och Vision Järva 2030. En bärande princip har varit en stabil ekonomi. Många tidigare satsningar har fått förlita sig på projektmedel och när dessa sinat har ofta satsningarna dött ut. Från början slogs därför fast att Järvalyftets huvudsakliga finansiering skulle komma från de berörda verksamheternas ordinarie budgetar.

Ärendet

Stadsdirektören beställde 2012 en rapport över arbetet med att uppfylla kommunfullmäktiges beslut den 15 april 2009 om Vision Järva 2030.

Ärendets beredning

Ärendet har initierats av stadsdirektören och beretts av förnyelseavdelningen.

Stadsledningskontorets synpunkter och förslag

Stadsledningskontoret menar att arbetet i Järvalyftet, och därmed uppfyllandet av kommunfullmäktiges beslut om Vision Järva 2030, har tagit viktiga steg framåt under dessa första fem år. Denna PM pekar på ett antal utmaningar som staden behöver möta, i vissa fall på nya vägar. Arbetet tar i många fall lång tid, exempelvis stadsplanering, etablering av företag och utbildningar samt attitydförändringar. Det är därför kontorets mening att arbetet med att uppfylla kommunfullmäktiges beslut om Vision Järva ska fortsätta.

Stadsledningskontoret ska, under tiden fram till och med sista december 2014, fortsätta att

- Samordna stadens förvaltningar och bolag
- Samordna stadens och externa aktörer
- Genomföra regelbundna uppföljningar
- Löpande utvärdera ytterstadsarbetet.

Järvalyftet är en del av stadens långsiktiga arbetet med att utveckla ytterstaden. I april antog kommunfullmäktige Vision Söderort 2030 och stadsledningskontoret har initierat framtagandet av vision för Hässelby-Vällingby stadsdelsnämndsområde. Inom ramen för ytterstadsarbetet sker ett kontinuerligt arbete med uppföljning och erfarenhetsspridning.

Arbetet med att uppfylla Vision Järva 2030, Järvalyftet, har under de första fem åren genomfört ett stort antal projekt inom de fyra områden som kommunfullmäktige slagit fast.

Bra boende och mer varierad stadsmiljö

Stadens bostadsbolag har inom ramen för Stimulans för Stockholm genomfört upprustningar av respektive bostadsbestånd runt Järvafältet. Svenska Bostäder kommer att renovera 500 lägenheter årligen och driver också ett projekt, Hållbara Järva, som beviljats medel av Delegationen för hållbara städer i syfte att utarbeta effektiva och för de boende attraktiva metoder för att renovera miljonprogrammets lägenheter. Nydalsparken har med omvandlats till parkouranläggning som lockar besökare från hela Stockholm. I den här punkten ryms också den numera permanentade Tensta konsthall, som utgör en ny träffpunkt och målpunkt i stadsdelen Tensta. Tensta konsthall var tidigare ett projekt inom ramen för Vision Järva. Ett antal program och detaljplaner har tagits fram.

Trygghet i vardagen

Stadsdelsnämnderna på Järvafältet har lagt ned stora resurser på trygghetsskapande åtgärder med Järvaandan som sammanhållande paraply. Samverkan sker mellan polis, socialtjänst, skola och fritid, inte minst inför helgkvällar då samma information når ut samtidigt till alla berörda. Under skolloven har extra insatser för ungdomar inneburit att antalet brott har minskat. Mellan 2006 till 2011 har antalet brott under jullovet minskat med 40 procent. Brandinformatörer är regelbundet i skolor och på evenemang i stadsdelarna för att informera om brandsäkerhet.

Stärkt utbildning och bättre språkundervisning

Minst två skolor har medvetet arbetat för att etablerat koppling mellan skola och näringsliv, Rinkebyskolan och Hjulstaskolan. En skolstrategi har implementerats för hela ytterstaden och utbildningsnämnden avsätter resurser för att arbeta extra intensivt med skolor med låga resultat och stora utmaningar. Enbacksskolan uppvisar en högre gymnasiebehörighet än staden i stort. Utbildningsnämnden har analyserat resultaten och arbetar för att sprida goda resultat över hela staden. Skolans förbättrade resultat beror bland annat på god pedagogik och tydligt ledarskap från skolledningen. Projektet Järvalärling kommer att utvärderas efter vårterminen 2013. Klart är att lärlingsutbildningen

kommer att finnas kvar i någon form. Projektet har visat på utmaningen att arbeta med ungdomar som står långt från studier eller arbetsmarknad.

Fler jobb och ökat företagande

En bra utbildning och tidigare erfarenhet är viktiga grundstenar för att lyckas på arbetsmarknaden. Under 2011 anställdes över 1 600 ungdomar från Järvafältet mellan 16 till 18 år som feriearbetare i stadens förvaltningar och bolag. Sedan 2009 har staden haft höga ambitioner vad gäller antalet feriearbetande ungdomar vilket har bidragit till minskad social oro under sommarlovet. Inom Järvaandan har olika insatser syftat till att stärka småföretag utanför Kista arbetsplatsområde, bland annat genom olika kurser och informationstillfällen. En ny gymnasieskola, Stockholm Science and Innovation School, ska etableras i Kista. Skolan är ett resultat av nära samarbete mellan offentliga och näringslivet. Utbildningsnämnden samarbetar med KTH och Stockholms universitet samt med stiftelsen Elektrum och Ericsson, Microsoft, IBM och Tata Consultancy Services. Skolan ska förbereda eleverna för vidare studier på de tekniska högskolorna, men även ge goda förutsättningar för anställning i ICT-branschen.

Arbetsmarknadsnämnden har genom Jobbtorg Stockholm framgångsrikt arbetat med att få individer att gå från försörjningsstöd till egen försörjning. Runt Järvafältet finns Jobbtorg Stockholm i Kista med filialer i Lunda företagsområde samt en del särskilt riktad mot unga vuxna i Kista. I tabellen nedan redovisas resultaten för stadsdelarna runt Järvafältet samt staden i sin helhet.

	Rinkeby-Kista		Spånga-Tensta		Staden	
	Inskrivna	Avslutade	Inskrivna	Avslutade	Inskrivna	Avslutade
2008	1477	34%	1184	41%	8746	42%
2009	1718	37%	1264	41%	9960	43%
2010	1543	48%	1038	54%	8829	52%
2011	1254	45%	801	44%	7280	50%
2012	1044	46%	695	53%	6382	53%

Inskrivna är hur många som deltar i Jobbtorgets verksamhet. Avslutade är andelen som avslutas pga arbete och studier. Ett fåtal andra avslutas pga flytt.

Investeringar

Stadsledningskontoret ansvarar för att samordna, fördela och leda arbetet med att uppfylla Vision Järva 2030 med tillhörande handlingsplan. En stor del av arbetet sker i stadens nämnder och bolag som har att inom ordinarie verksamhet prioritera och styra insatser till ytterstaden, däribland Järvafältet för att uppfylla visionerna. I tabellen nedan redovisas investeringsvolymen för de största nämnderna och bolagen som arbetar inom ramen för Vision Järva 2030.

Nämnd/Bolag	2007-2011	2012-2030
Exploateringsnämnden	27,5 mkr	665,5 mkr
Rinkeby-Kista SDN	23,7 mkr	15,6 mkr (t.o.m. 2017)
Spånga-Tensta SDN	23,6 mkr	16,3 mkr (t.o.m. 2017)
Trafiknämnden	4,2 mkr	134,5 mkr
Svenska Bostäder	1 593 mkr	6 900 mkr
Familjebostäder	25,2 mkr	165 mkr
Summa:	**1 697 mkr**	**7 897 mkr**

Inriktning 2030

Arbetet med att uppfylla kommunfullmäktiges beslut om Vision Järva 2030, inom ramen för Järvalyftet, har skapat ett gott samarbetsklimat mellan stadens olika förvaltningar och mellan staden och det civila samhället. Det har, och är, en ständig lärandeprocess där spridning av goda erfarenheter och användande av förvärvad kunskap även fortsättningsvis ska stå högt på agendan.

Det finns många olika delar kvar att arbeta med inom ramen för Vision Järva 2030, och staden behöver samla sig för en delvis ny ansats. Program och detaljplaner är på gång fram vilket lägger en ny grund för det framtida arbetet. Programmen och detaljplanerna innehåller delvis nya bostäder, som Rinkebyterrassen som är ett resultat av överdäckningen av E18, sammankopplingen av Rinkeby och Stora Ursvik, Rinkebystråket och Kistas framväxt, men även ny infrastruktur som Tvärbanan mellan Alvik och Kista.

Dessa satsningar bör kompletteras med ett intensifierat arbete med nya och större företag kring Järvafältet. Inte bara i Kista arbetsplatsområde, som har en unik särställning ur ett globalt perspektiv, utan även i övriga stadsdelar i Järva. Staden kan,

och bör, spela en viktig roll för att öka attraktiviteten för näringslivet i exempelvis Rinkeby, Tensta och Husby genom att medvetet och strategiskt placera verksamheter som ökar dagbefolkningen och ger ett bättre underlag för service. Ett bra exempel är servicenämndens etablering av kontaktcenter i Husby. Kommunstyrelsen har uppmanat ett antal nämnder och bolag att söka etablering runt Järvafältet eller övriga ytterstaden. Dessa är kulturnämnden, utbildningsnämnden samt AB Stokab.

I och med förverkligandet av Rinkeby Allé kommer ett antal nya verksamhetsytor att tillskapas. Det är av stor vikt att staden gör gemensamma ansträngningar så att området får en positiv start. Samtidigt bör möjligheterna att underlätta för småföretagare undersökas. Stadsledningskontoret betonar att staden ensamt inte kan, och ska, ansvara för samtliga delar i etableringen. Staten bör uppvaktas för att undersöka möjligheten att etablera sig runt Järvafältet,

Kopplingen mellan Kista arbetsplatsområde och övriga Järvafältet behöver förstärkas, både fysiskt genom förbättrade förbindelser, men även kunskaps- och kompetensmässigt genom ett ökat, strategiskt utbyte. Genom att successivt tillåta fler verksamheter i enlighet med gällande kulturreservat på Järvafältet kan de olika stadsdelarna bindas samman, exempelvis begravningsplats. Staden bör även aktivt arbeta för att inkludera aktörerna i Lunda industriområde i arbetet med Vision Järva, både vad gäller fysiska kopplingar som övriga samarbeten.

Stadsledningskontoret menar att det fortsatta arbetet med Vision Järva 2030 bör ha en starkare koppling mot arbetsmarknad, näringsliv och utbildning för att komplettera satsningarna på nya program, detaljplaner och infrastruktur.

Stadsledningskontoret anser med anledning av ovanstående att det politiska ansvaret för uppföljning, utförande och samordning bör ges direkt till kommunstyrelsen.

Det är kommunstyrelsen som av kommunfullmäktige har en samordnande uppgift inom staden och är stadens naturliga samlande organ för relationer med andra myndigheter. Under den uppbyggnads- och etableringsfas som arbetet med Järvalyftet/Vision Järva hittills befunnit sig i har den politiska styrgruppen varit en form för att särskilt fokusera på arbetet.

Det arbete som har skett under de första åren har inneburit en hel del framsteg. Mätningar i Järvaområdet visar att de boende är både nöjdare och känner sig tryggare än tidigare. Vision Järva 2030 har sedan starten även kompletterats med Söderortsvisionen och under 2013 kommer Vision Hässelby-Vällingby behandlas av kommunfullmäktige. Behovet av att samordna arbetssättet över staden och dela med sig av kunskaper och erfarenheter har därför vuxit radikalt. När det nu finns visioner för större delen av Stockholms stad ökar även behovet av att inordna arbetet i stadens löpande utvecklingsarbete. Arbetet måste präglas av systematik och långsiktighet.

I den fas och med det särskilda ansvaret framgent avseende samordning med interna och externa aktörer anser stadsledningskontoret det naturligt att ansvaret flyttas till kommunstyrelsen och att den särskilda politiska styrgruppen avvecklas.

Bilagor

1. Järvalyftet 2007-2012 En satsning som gör skillnad

Ordn.nr.3

Dnr.1.5.3-349-2013
Underbilaga till
slkts ljut. 2013-05-08

Järvalyftet 2007-2012

En satsning som gör skillnad

JÄRVALYFTET 2007-2012

En satsning som gör skillnad

Järvalyftets inriktningsbeslut fattades av kommunfullmäktige den 13 september 2007 och den 17 oktober samma år lade en enig politisk styrgrupp, med representanter från alla partier i Stadshuset, fram en gemensam målbild. Järvalyftet skulle vara en långsiktig satsning inom *fyra huvudområden:*

- Bra boende och mer varierad stadsmiljö
- Trygghet i vardagen
- Stärkt utbildning och bättre språkundervisning
- Fler jobb och ökat företagande

Inriktningsbeslutet och målbilden hade en bakgrund i sedan länge kända utmaningar i Järva. Utmaningar, som Järva delar med många miljonprogramsområden, och som motiverat talrika satsningar under de senaste decennierna, i såväl statlig som kommunal regi. Trots goda syften, stort engagemang och betydande resurser, kvarstod dock merparten av de problem som motiverat satsningarna: hög arbetslöshet, låg utbildningsnivå och högt bidragsberoende – faktorer som kan sammanfattas i begreppet utanförskap.

Till detta kom sådant som en utbredd känsla av otrygghet och missnöje med fysisk miljö och bristande boendekvaliteter. De sistnämnda punkterna kunde dels kopplas till en del av miljonprogrammets särdrag, som zonplanering och trafikseparering, dels till att stadsdelarna och fastigheterna åldrats: miljonprogrammet hade fyllt 40 och blivit medelålders. Behovet av renovering gjorde sig helt naturligt gällande – liksom tidigare i Stockholms 30-, 40- och 50-talsstadsdelar runt om i staden.

Målbilden kom sedan att ligga till grund för framtagandet av Vision Järva 2030, ett gemensamt måldokument, godkänt av kommunfullmäktige den 15 april 2009 efter en omfattande dialog och remisshantering hösten 2008.

Järvalyftet har idag varit i funktion under ungefär halva föregående och halva innevarande mandatperiod och det kan vara meningsfullt att sammanfatta vad som gjorts – och studera eventuella tidiga effekter.

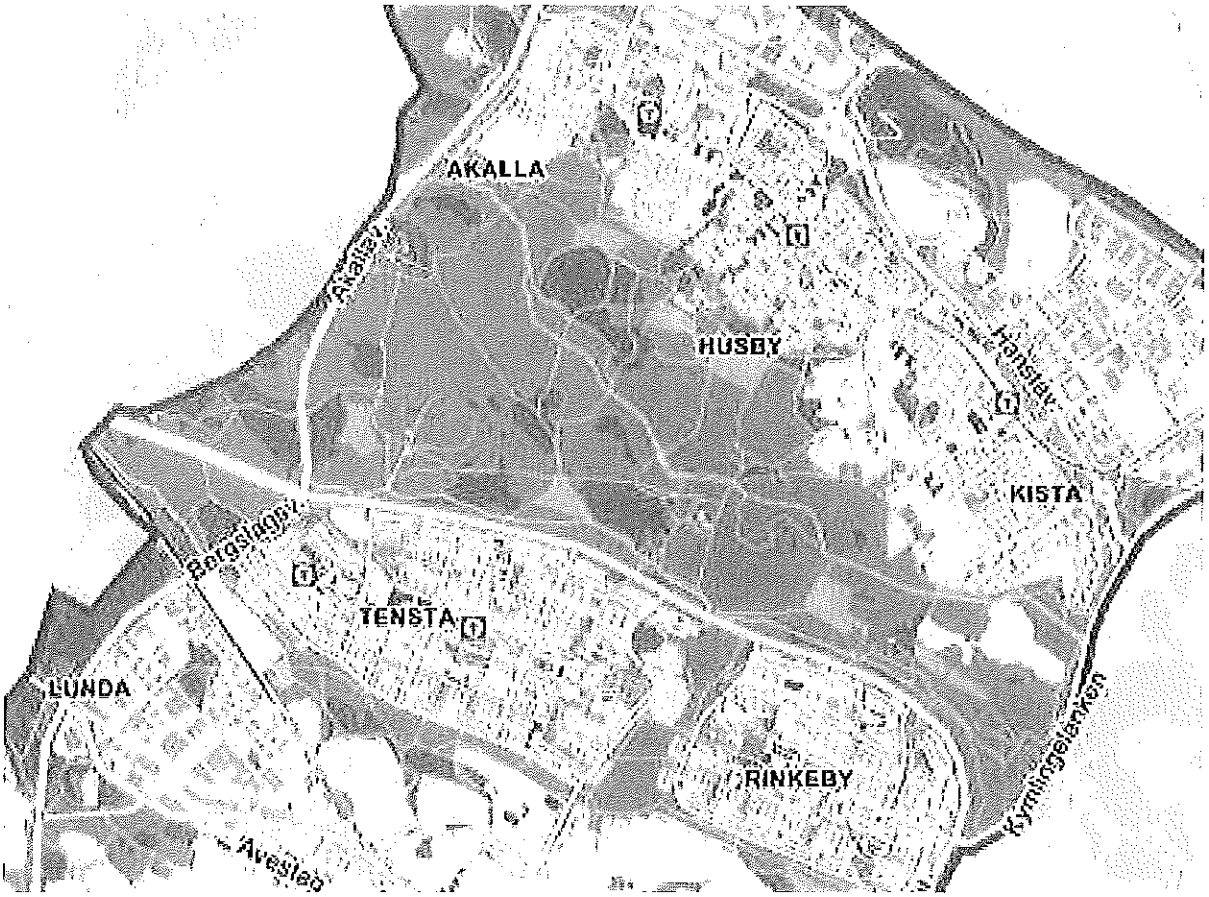
Denna rapport redovisar för respektive huvudområde översiktliga fakta om pågående projekt etc, samt relevanta nyckeltal med kommentarer. Rapporten är ett första led i fullmäktiges önskan om en ökad uppföljning av stadens ytterstadssatsningar från budgetåret 2011 och framåt.

En bred och långsiktig satsning

Det som utmärker Järva – och många andra miljonprogramsområden – är att tekniska och stadsbyggnadsmässiga utmaningar förenas med sociala och utbildningsmässiga. Till detta kommer de utmaningar kring miljö och utanförskap som dagens samhälle generellt möter. Skälen till att tidigare satsningar inte nått ända fram är givetvis många och komplexa, men två orsaker kan skönjas: Tidigare insatser har ofta varit för snäva och/eller inte getts tillräcklig tid. Detta gav två utgångspunkter för Järvalyftet: *Det krävdes en satsning på större bredd och över längre tid.*

Föredragande borgarråd betonade i inriktningsärendet 2007 även integrationsaspekten och konstaterade att "det finns all anledning att vara ödmjuk inför uppgiften, den är tuff och arbetet kommer att behöva fortsätta över lång tid". Avslutningsvis underströk borgarrådet att Järvalyftet skulle "utgöras av investeringar som innebär bestående förbättringar som finns kvar långt efter det att investeringarna gjorts".

En annan viktig utgångspunkt för Järvalyftet har varit att utgå från Järvas många starka sidor. Att utveckla dessa är lika viktigt som att ta itu med områdets utmaningar. Invånarna kring Järva tycker att de trivs, men att övriga stockholmare har en onyanserad bild av området. Därför handlar det också om att sprida en korrekt och mer komplett bild av Järva.

Ett område med potential

Järva är idag ett område, vars stadsdelar – Akalla, Hjulsta, Husby, Kista, Rinkeby och Tensta – rymmer hela 65 185 invånare (2011).

Skulle Järva varit en egen kommun hade den varit landets 32:a i storlek, mellan Sollentuna och Täby, och med en snabbare folkökning än dessa båda kommuner. Beläget mitt emellan Stockholms city och Arlanda flygplats och med två t-banelinjer, två pendeltågslinjer och två europavägar kan kommunikationsläget knappast vara bättre. Som en del av att Stockholm växer så planeras nya infrastruktursatsningar. Den planerade snabbspårvägen från Alvik till Kista kommer att trafikeras från år 2018, utbyggnaden av E18 och Kymlingelänken pågår och det finns diskussioner om förlängning av tunnelbanan till Barkarby.. Lägg därtill den direkta kopplingen till Stockholms längsta grönkil, Järvakilen, och det faktum att ett av världens främsta IT-kluster är en del av själva området.

Den snabba folkökningen (+1542 invånare 2011) vittnar om Stockholms och områdets attraktivitet. Detsamma gör den beslutade byggstarten för Stockholms högsta bostadshus i Kista och den pågående planeringen av ytterligare ett tusental lägenheter i Järva, samt flera stora kontorsprojekt. Att utnyttja kraften i denna utveckling till att lyfta området i sin helhet, till nytta för hela regionens tillväxt, är en viktig del i den politiska målbilden och den därpå grundade
Vision Järva 2030.

Stabil ekonomi inom givna ramar

En bärande princip har varit en stabil ekonomi. Många tidigare satsningar har fått förlita sig på projektmedel och när dessa sinat har ofta satsningarna dött ut. Från början slogs därför fast att Järvalyftets huvudsakliga finansiering skulle komma från de berörda verksamheternas ordinarie budgetar. På så sätt kan medel tryggas över tid och de ansvariga för respektive verksamhet får ett engagemang i dess fortlevnad.

Två centrala aktörer i Järva är de båda stadsdelsnämnderna Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta med ansvar för bl a barn- och äldreomsorg, socialtjänst och ungdomsverksamheten och med en total årsbudget om över 2 mdkr. Huvudansvaret för den viktiga bostadsupprustningen bärs av stadens bolag Svenska Bostäder, som rustar 5 000 av Järvas 25 000 lägenheter för ca 5 mdkr under det närmaste decenniet. Likaledes kommunala Familjebostäder omvandlar och utvecklar Rinkebystråket för ca 300 mnkr.

Trafikverket bygger nya E18 förbi Järva under 2009-2015 för 4 mdkr och SLL (Stockholms läns landsting) planerar att bygga snabbspårvägens Kistagren för ett motsvarande belopp. Privata intressenter satsar samtidigt miljarder i nya kontor och bostäder runt om i Järva, som Ericssons nya huvudkontor i Kista och Stockholms högsta bostadshus strax intill. Detta sagt för att ge en antydan om Järvalyftets totala omfattning – och för att sätta avsatta projektmedel i relation till Järvalyftet i sin helhet.

I samband med inriktningsbeslutet 2007 avsatte kommunfullmäktige 200 mnkr som projektmedel och ytterligare 200 mnkr har avsatts under innevarande mandatperiod, numera avsedda att användas i såväl Järva som Söderort. Medel som primärt ska användas i tidiga skeden för att företrädesvis delfinansiera ny verksamhet, som inom rimlig tid kan övergå i ordinarie drift och finansieras med ordinarie medel. Det kan t ex handla om utvecklingskostnader och driftkostnader i tidiga skeden. Medlen får inte användas för investeringar.

Fokus på barn och unga

Under 2007-2011 har sammanlagt 147,7 mnkr av projektmedlen anslagits till olika satsningar inom Järvalyftet. Medlen har använts till ett 30-tal separata projekt i linje med Järvalyftets målbild och Vision Järva 2030. Ett mycket tydligt fokus har legat på satsningar riktade till

barn och ungdomar, som fått hela 112,7 mnkr av den totala summan, motsvarande 76%. Det genomsnittliga anslagna beloppet är 4,6 mnkr, medan sex projekt fått mer än 10 mnkr under dessa år:

1. Totalt 36,1 mnkr har beviljats Järvas båda stadsdelsnämnder för *sommarjobb och sommaraktiviteter.* Genom dessa medel kunde alla Järvaungdomar, 16-18 år, som önskade ges möjlighet till feriearbete, inledningsvis ca 500 st, som tredubblats sedan starten. Förutom ett uppskattat ekonomiskt tillskott, ger sommarjobben många unga från familjer där de vuxna saknar jobb värdefull kontakt med arbetsmarknaden, och dessutom en meningsfull sysselsättning under lovet. För barnen ger ett feriejobb både en första rad på CV och egna fickpengar under resten av året. Inom äldreomsorgen, där många anställs, innebär tillgången till feriejobbare en bättre sommar för de äldre med musikinslag högläsning eller en pratstund. Under 2011 anställdes 1621 ungdomar mellan 16-18 år i stadsdelarna runt Järvafältet vilket, precis som föregående år, bidrog till en lugnare sommar.

2. Totalt 14,7 mnkr har beviljats arbetsmarknadsnämnden för att i samarbete med Hantverksakademin starta projektet *"Järvalärling"* i Husby. Det är en praktisk yrkesutbildning, förstärkt med uppsökande verksamhet och coachning, för att nå och passa ungdomar som idag står långt från både skola och arbetsmarknad. Projektet Järvalärling pågår till sommaren 2013 och kommer därefter att utvärderas. Under det första året gick hälften vidare till studier eller arbete. Målgruppen, ungdomar som står långt från skola och arbetsmarknad, kräver mycket arbete och motivation

3. Totalt 13,3 mnkr har beviljats idrottsnämnden för att i samarbete med idrottsrörelsen, skolorna och stadsdelarna organisera *riktade idrottsaktiviteter till unga i Järva,* som t ex nattfotboll i öppna hallar som lockar hundratals ungdomar varje helg. Men även dag- och veckoläger, må-bra-kurser och andra aktiviteter särskilt riktade till flickor, som idag ofta är fysiskt inaktiva och sällan lämnar hemmet på fritiden. Möjligheten till fritidsaktiviteter är ofta starkt begränsad i många familjer runt Järva och därför är den här typen av insatser viktiga för att visa på möjligheter till aktiv fritid.

4. Totalt 11 mnkr har beviljats Spånga-Tensta stadsdelsnämnd för att i samarbete med en rad kommunala och privata aktörer *rusta Nydalsparken,* Tenstas stadspark, med särskilt fokus på barn och unga, bl a genom anläggandet av Sveriges första Parkourbana, invigd våren 2012.

5. Totalt 11 mnkr har beviljats Tensta konsthall, som verksamhetsstöd, för att ytterligare *utveckla konsthallen* i enlighet med ett avtal mellan staden och konsthallen, med särskilt fokus på bl a skolorna i området, samt på att även i övrigt göra konsthallen till en del av Järvabornas vardag, genom konstkollo och caféverksamhet mm.

6. Totalt 10 mnkr har beviljats Järvas båda stadsdelsnämnder för *projektet Järva Rent & Snyggt,* som bygger på att ett 70-tal föreningar över hela Järva mot en viss ersättning adopterar ett område och där ansvarar för städning och renhållning, samt att man efter utbildning förbinder sig att i cirkelform bland medlemmarna sprida kunskap om bl a miljö och brandskydd. Projektet har resulterat i ett ökat engagemang för sitt närområde och tillsammans med nolltolerans mot nedskräpning från bostadsbolagen så har

bostadsområdena blivit mycket renare. Det bidrar till att skapa trivsel och en ökad attraktivitet.

En första summering

Järvalyftet syftar till att förverkliga Vision Järva 2030. Målåret är valt för att sammanfalla med stadens övergripande visionsarbete, och för att understryka satsningens långsiktighet. Detta innebär också att Järvalyftets inledande år i mycket varit ett startskede. Det tog ett och ett halvt decennium att bygga Järva, det kommer att ta minst lika lång tid att förnya området. De stora fysiska förändringarna inleds naturligen av långa planprocesser innan något händer, nyordningar i skolan har tio års omloppstid etc.

Det kan dock redan konstateras att satsningen på bostäder och stadsmiljö har alla förutsättningar att bli den motor i processen, som från början avsågs. På de ställen där upprustningen hittills genomförts, har de inledningsvis negativa stämningarna vänds till sin motsats, när de faktiska resultaten blivit synliga. Det finns all anledning att tro att dessa stämningar kommer att sprida sig efter hand som fler delar färdigställs. Utmaningen är att uthålligt leva upp till höga ambitioner vad gäller såväl faktiskt genomförande som medborgerligt inflytande – faktorer som en gång brast i miljonprogrammet.

Bättre stadsmiljö är en del av trygghetsarbetet, men måste kombineras med andra satsningar i samarbete mellan staden, polisen och det civila samhället. Mycket görs, men mycket återstår. Exempelvis har bilbrottsligheten minskat kraftigt, medan lägenhetsinbrotten ännu är alldeles för många. De gångna åren visar också hur fort lugnet i stadsdelarna kan övergå i social oro, med våldsamma uttryck. Att arbeta uthålligt med detta och ta vara på goda erfarenheter är mycket viktigt.

Detsamma gäller för Järvalyftets både sista – och kanske viktigaste huvudområden – skolorna och jobben. På skolområdet visar många goda exempel på att utvecklingen går att påverka. På arbetsmarknadsområdet ser det ännu inte lika ljust ut, med Kista som viktigt och sporrande undantag. Mer måste göras av både staden, staten och näringslivet och allra helst i samverkan. Liksom i trygghetsarbetet är goda exempel viktiga att sprida. Staden bör aktivt medverka till att sprid Svenska Bostäders positiva erfarenheter från arbetet med Järvalyftet. .

Inför framtiden

Mot bakgrund av såväl tidigare satsningar som Järvalyftets första tid, finns inget viktigare än *att hålla i och hålla ut.* Vunna segrar kan annars snabbt förloras. Vikten av täta kontakter mellan staden centralt och verksamheterna ute i Järva, interna och externa, kan knappast överskattas. Uppföljningar som denna rapport och utvärderingar av såväl enskilda projekt som av satsningen i sin helhet är också angelägna.

Samarbeten över fack- och organisationsgränser är av stor betydelse. Erfarenheterna från Järvalyftet hittills visar att stadens medverkan i olika samarbeten är mycket uppskattad bland externa aktörer. Det ger stadga och trovärdighet, samt skapar motivation till långsiktigt deltagande med hög ambition. Som exempel kan nämnas föreningen Fastighetsägare i Järva, nätverket Järvaandan och det spirande samarbetet kring centrumanläggningarna.

Viktigt är också att betona eldsjälarnas betydelse, inom och utom stadens egen organisation. Människor gör skillnad och det är viktigt att uppmuntra till egna idéer och initiativ och satt ge utrymme för att förverkliga dessa. Inom Järvalyftet har smeknamnet "Järvas hjältar" myntats, och de blir fler och fler.

De skapar en ny bild av Järva, spridd långt utanför området. En viktig del i ett fortsatt enträget arbete med att nyansera bilden av Järva, som ett område med särskilda utmaningar, från analfabetism till trångboddhet, men också som ett område med en delvis unik potential. Ett område dit nya svenskar söker sig och där ny teknik skapas. De från sina håll hårt kritiserade planerna på en ny Stockholmsutställning i Järva handlade just om detta: Att liksom vid 1897 och 1930 års utställningar visa att något nytt sker i samhällsutvecklingen, som syns så tydligt just här.

Den nya bilden av Järva kommer inte självmant, utan behöver vara ett medvetet och ihärdigt arbete i några kärnområden som har stor betydelse för enskilda individers framtid. En bra utbildning lägger grunden för arbetsmarknaden som är nyckeln till egen försörjning och egen bostad. Det är nödvändigt för hela stadens framgång och attraktivitet att barnen och ungdomarna på Järva, som är framtidens stockholmare, får en bra utbildning och kan bidra med kunskap och kompetens på framtidens arbetsmarknad. Staden behöver fokusera på arbete, näringsliv och kunskap i det fortsatta arbetet på Järva. Ett steg på vägen är att ge fler stockholmare bra anledningar att åka till någon av stadsdelarna. Etableringen av Tensta konsthall är ett exempel, men även fler arbetsplatser på andra ställen än Kista är positivt för omvärldens bild av Järva.

Denna rapport är ett led i strävan mot en en mer komplett, korrekt – och nyanserad – bild av Järva. Ett område med stor potential, som Järvalyftet bidrar till att utveckla. Mycket återstår att göra, men mycket är faktiskt också under genomförande och det kommer förhoppningsvis att synas allt mer att Järvalyftet är en satsning som gör skillnad.

Bra boende och mer varierad stadsmiljö

Ambitiös bostadsupprustning inledd, med positiva reaktioner, och mycket på gång i aktuell planering

Några centrala punkter 2007-2012:

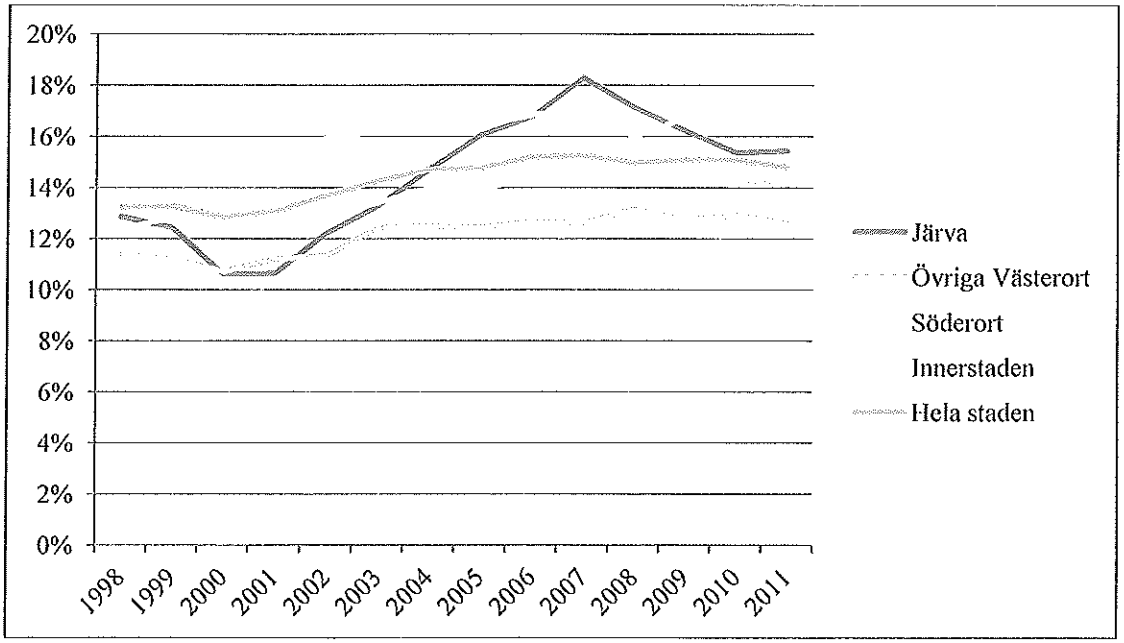
- Omfattande dialoger med järvaborna 2008-2010 har lockat hela 15 000 besökare, som lämnat ca 30 000 synpunkter.
- Upprustning och energieffektivisering av Svenska Bostäders 5 200 lgh i Järva har inletts, ca 100 lgh har färdigställts.
- Det regeringsstödda projektet "Hållbara Järva" 2010-2014 har hunnit halvvägs med energieffektivisering, hållbara transporter, information och utvärdering mm. Under året som kommer väntas de första resultaten bli avläsbara.
- Strukturplaneförslag klara för Husby, Akalla och Rinkeby Allé och föremål för omfattande dialog- och samrådsprocesser med järvaborna. Förslagen kan totalt möjliggöra uppåt 2 000 nya lgh i dessa stadsdelar.
- Planarbete pågår för koppling Rinkeby-Stora Ursvik, ihop med Sundbybergs stad, parallella uppdrag har hållits för koppling Rinkeby-Tensta.
- Planarbete pågår för Förbifart Stockholm, inkl "Stockholmsportens" trafikplats, beredskap finns för att inleda planering av Tvärbana Kista.
- Ca 500 lgh har byggts vid Kista gård och ytterligare 500 påbörjas 2012-2013 intill Kista Galleria och på Kistahöjden.
- Planarbete pågår för 600-700 lgh på överdäckningar över E18 i Rinkeby och Tensta.
- Hotell Victoria Tower, stadens högsta "bebodda" byggnad, invigdes i Kista 2011.
- Bostadshuset Kista torn börjar byggas 2012 och blir när det är klart 120 meter högt, två meter högre än hotellet.
- Nydalsparken, Tenstas egen stadspark, har rustats i samarbete mellan stadens organisation och fastighetsägarna, och har bl a fått landets första parkourbana.
- Planarbete pågår för tre nya moskéer i Södra Järva och diskussioner förs om ännu en i Norra Järva.
- Planarbete pågår för en efterfrågad begravningsplats på Järvafältet, utformad med utgångspunkt från en internationell arkitekttävling.

Tydligt minskad omflyttning

Låg omflyttning ger stabilitet åt ett område och är ofta en grund för lyckosamma satsningar i övrigt, i t ex bostadskvarter och skolor. Att göra Järva till mindre av ett genomgångsområde är därför angeläget, något som i den politiska målbilden uttrycks i en vilja att göra Järva "till ett område dit många vill flytta – och stanna kvar".

Avflyttningen från området har minskat från en topp på 18% år 2007 till 15% år 2011 (se diagram), vilket ligger under innerstadens nivå och nära snittet för staden totaltUtvecklingen är positiv för Järva och ger en möjlighet att långsiktigt arbeta upp ett fungerande civilsamhälle.
Som framgår av diagrammet nedan borde det finnas goda förutsättningar att nå ännu längre, då ju Järva strax efter millennieskiftet hade stadens lägsta avflyttning.

Andel som flyttat från sin stadsdel 1998-2011 *(Källa: Sweco)*

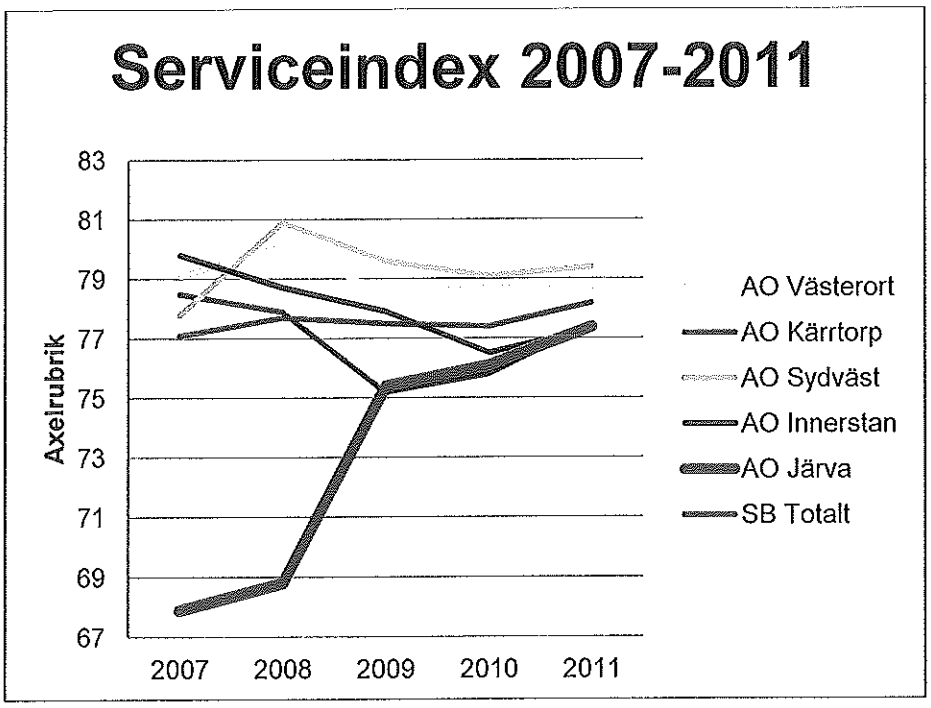
Kraftigt ökad kundnöjdhet bland hyresgäster

Ett tecken på ett ökat förtroende för satsningarna inom Järvalyftet är kundnöjdheten bland Svenska Bostäders hyresgäster. SB är Järvas största hyresvärd med ca 5 200 lgh i området. Ett bestånd som delvis och tidvis karaktäriserats av eftersatt underhåll från fastighetsägarens sida, och bristande förtroende från hyresgästernas sida. Ett misstroende som inledningsvis även präglat synen de höjda förvaltningsambitionerna och den förestående upprustningen.

Förutom att den minskade omflyttningen ovan även märkts tydligt i SB:s bestånd, visar företagets kundundersökningar på mycket stora förbättringar. Avseende bolagets s k serviceindex har Järva åren 2007-2011 gått från värdet 68 till nära 78 (se diagram), från en absolut bottennotering i bolaget till ett värde i nivå med både innerstaden och bolaget som helhet.

Än mer positiva är värdena nedbrutna på enskilda stadsdelar i bolagets bestånd. Då framgår bl a att SB:s hyresgäster i Rinkeby är mest nöjda med servicen av samtliga företagets affärsområden. Hyresgästerna i Rinkeby och Husby är enligt samma statistik mest nöjda av alla hyresgäster avseende företagets trädgårdsskötsel – en av SB:s medvetna satsningar inom Järvalyftet.

Svenska Bostäders serviceindex 2007-2011 *(Källa: Svenska Bostäder)*

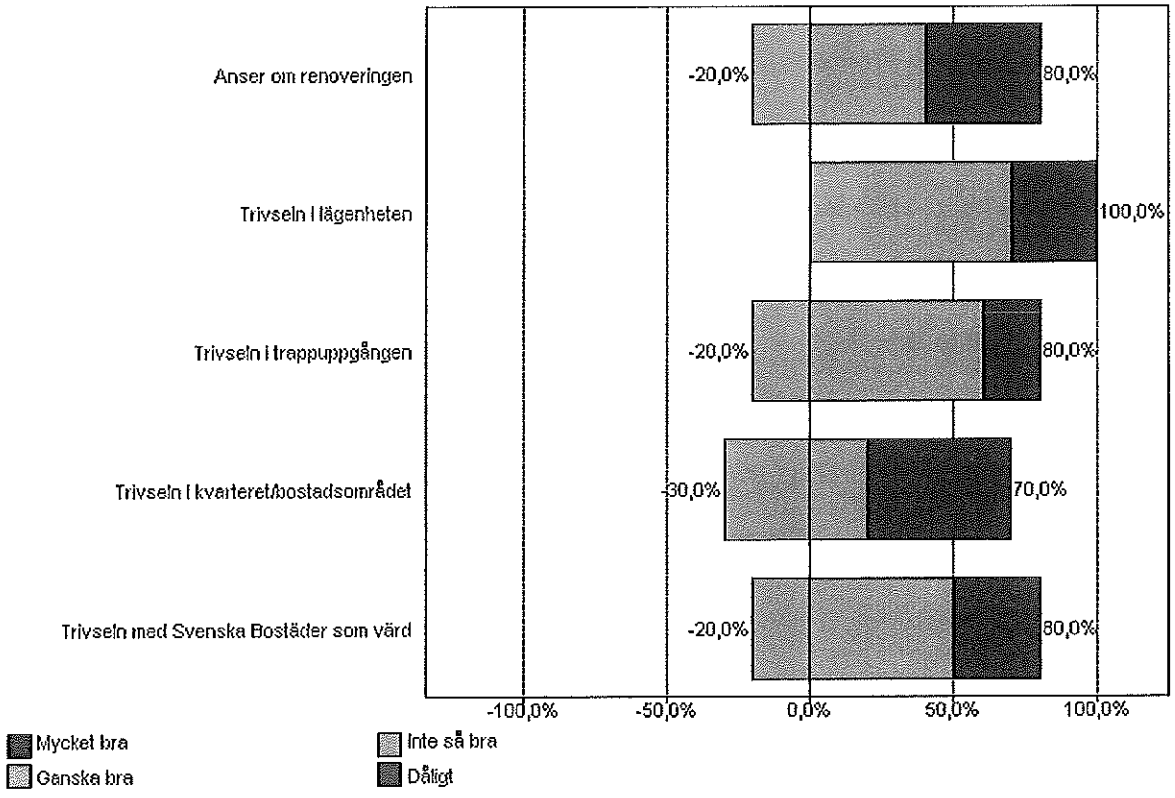
Nöjda hyresgäster efter renovering

Den nyligen inledda upprustningen av Svenska Bostäders ca 5.200 lgh i Järva är stadens största enskilda satsning inom Järvalyftet. Misstron mot dess innehåll, genomförande, resultat – och inte minst kostnader – hörde till det som inledningsvis fick hela Järvalyftet i gungning, med demonstrationer etc. Att säkra förtroendet för denna del av satsningen, har därför varit av avgörande betydelse för Järvalyftet som helhet.

Med stor reservation för att hittills endast ett hundratal lgh har färdigställts och hyresgästerna återflyttat, så visar en färsk undersökning bland de återflyttade i ett av Svenska Bostäders kvarter i Husby på mycket glädjande resultat. Hela 80% anser att den gjorda renoveringen är bra eller mycket bra, och samtliga hyresgäster trivs bra eller mycket bra i den renoverade lägenheten.

Även tillfredsställelsen med trappuppgången, kvarteret/bostadsområdet och med Svenska Bostäder som värd ligger mycket högt. Siffror som visar att det med ett uthålligt målmedvetet arbete är möjligt att reparera ett skadat förtroende. Ett faktum som bådar gott för det fortsatta genomförandet av denna så stora del av Järvalyftet.

Trivsel bland berörda hyresgäster efter återflytt till Bergengatan 47 i Husby
(Källa: AktivBo på uppdrag av Svenska Bostäder)

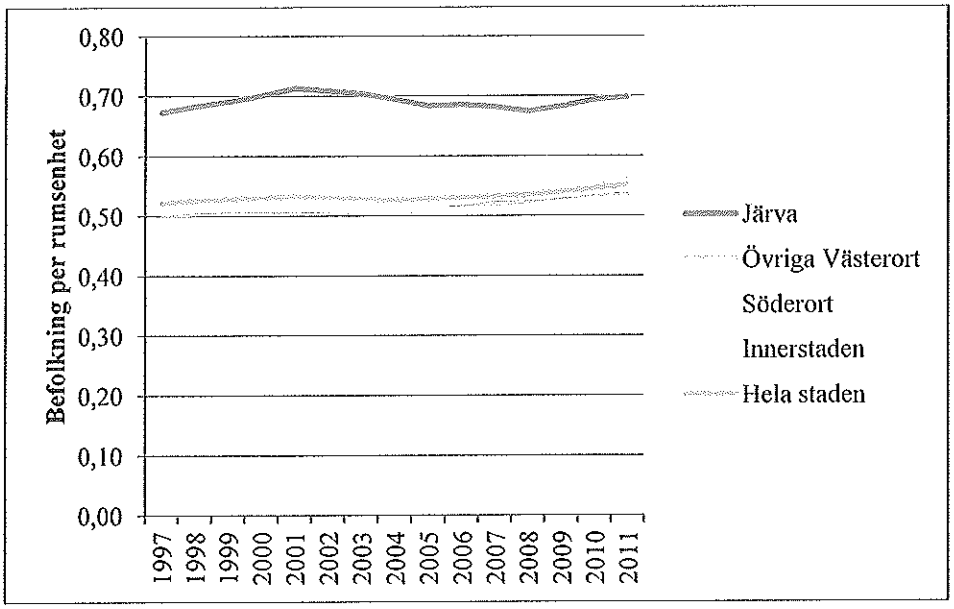

Hög och ökande boendetäthet

Järvastadsdelarna har generellt den högsta exploateringen i Stockholms ytterstad, mätt i exploateringstal, planerade med stenstadens "intensitet, koncentration och ordning" som mål. De har även stadens högsta boendetäthet per rumsenhet, med en officiell boendetäthet som är nära 30% högre än i staden som helhet.

Dock varierar boendetätheten kraftigt inom området: Medan norra Järva ligger i nivå med staden i övrigt, ligger Tensta och Rinkeby officiellt 50-60% högre än snittet och dessa siffror har ökat 2007-2011. Till detta ska läggas att den inofficiella folkmängden i Rinkeby anses överstiga den officiella med runt 25%, enligt olika skattningar från stadsdelsförvaltningar, fastighetsägare och polis. Liksom i fråga om omflyttning är trångboddhet ett centralt problem för Järvalyftets måluppfyllelse i övrigt och en av flera orsaker till social oro i området.

Befolkning per rumsenhet 1998-2011 *(Källa: Sweco)*

Trygghet i vardagen

Samverkansprojekt ger imponerande resultat, men fortfarande en bit kvar i vissa avseenden

Några centrala punkter 2007-2012:

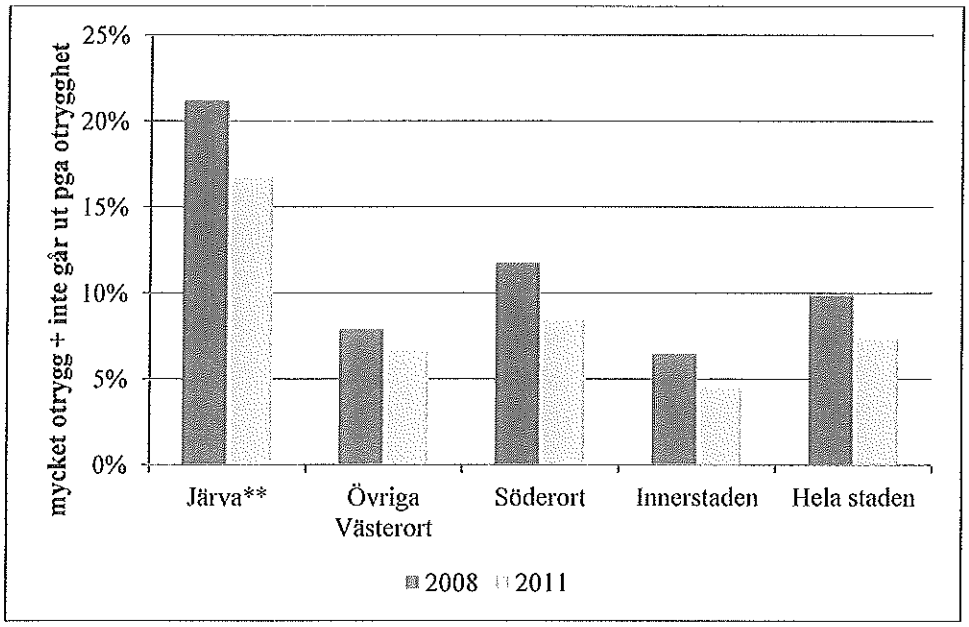
- Nätverket Järvaandan, som bl a engagerar sig i trygghetsfrågor, har fått över 400 medlemmar 2010-2012.
- Regelbundna trygghetsvandringar genomförs i Järva i samarbete mellan staden, polisen och fastighetsägarna.
- Årliga mopedinventeringar genomförs i Järva i samarbete mellan staden, polisen och fastighetsägarna.
- Ett växande samarbete kring bevaknings-, parkerings- och renhållningsfrågor etc har etablerats genom föreningen Fastighetsägare i Järva, grundad 2008.
- I projektet Järva Rent & Snyggt städar ett 70-tal föreningar "sin" del av Järva och förbinder sig samtidigt att delta i och arrangera studiecirklar i miljö och "bokunskap"
- I projektet Järva Rent & Snyggts "bo-skola" ingår brandkunskap i brandförsvarets regi för att minska följderna av eventuella framtida eldsvådor.
- Genom Järvalyftets idrottssatsning, i samarbete med idrottsrörelsen, spelar hundratals ungdomar nattfotboll på helgerna i särskilt nattöppna idrottshallar.
- I projektet SamTidigt FörSt, Samverkan-Tidigt-Förtroendefullt-Strukturerat, samverkar förskola, skola, socialtjänst, fritidsverksamhet och polis kring unga i riskzonen i Spånga-Tensta.
- Med start under hösten 2012 kommer stadsdelsförvaltningarna och polisen m fl att utveckla idén om s k sociala insatsgrupper för att nå unga på glid.
- I olika projekt söker stadsdelsförvaltningarna utveckla metoder att nå unga i Järva, såväl generellt, som där det finns specifika behov.

Tydligt minskad otrygghet, men på hög nivå

Trygghet i vardagen är en väsentlig del i ett gott liv, och en förutsättning för bl a minskad omflyttning och många andra positiva faktorer. Känslan av trygghet är dock svår att ta på och kan hänga samman med allt från faktisk brottsutveckling till utformningen av stadsmiljön. Således finns inte alltid något direkt samband mellan känslan av otrygghet på en plats och hur otrygg platsen objektivt sett är.

Som ett led i arbetet för ett tryggare Stockholm mäter staden regelbundet medborgarnas upplevda trygghet. Av denna återkommande trygghetsundersökning framgår bl a att andelen som känner sig "mycket otrygga" utomhus kvällstid eller "inte går ut på grund av rädsla" minskat med hela 22% under 2008-2011, en glädjande minskning från en hög nivå.

Andel "mycket otrygga" utomhus kvällstid eller som "inte går ut på grund av rädsla"
(Källa: Trygg i Stockholm 2011, bearbetat av Sweco)

Färre utsatta för brott och färre bilbrott,
men fler lägenhetsinbrott, och mer våld

En väsentlig faktor för känslan av trygghet är att inte själv utsättas för brott. Detta gäller inte minst de brott som ibland slarvigt benämnts "vardagsbrott", som inbrott i bil eller bostad etc. Brottsbekämpning är primärt ett polisiärt ansvar, men bekämpning av detta slags brottslighet kräver samarbete mellan bl a staden, polisen och fastighetsägarna av det slag som Järvalyftet syftar till.

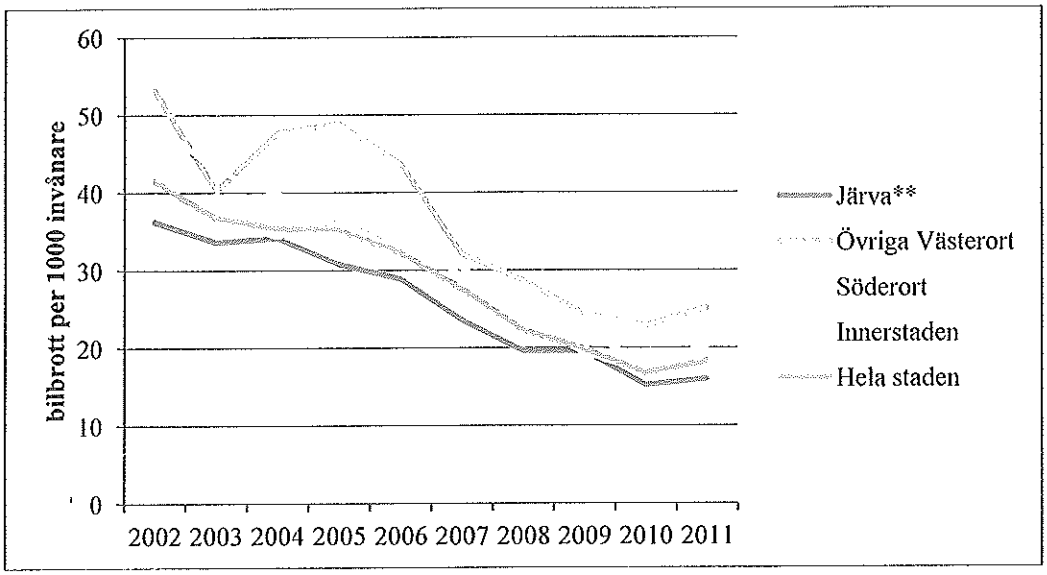
Att detta samarbete ger resultat bevisas av Svenska Bostäders trygghetsarbete i Järva. Med stöd av polisstatistik och 3 000 trygghetsenkäter till de boende, identifierade man brottstyper och brottsplatser i sina kvarter och har successivt vidtagit åtgärder i garage, trappuppgångar, källare, tvättstugor etc. Resultatet har varit tydligt. Mellan 2006 och 2009 halverades andelen hyresgäster som själva utsatts för brott under det senaste året, från 20% till 10%, och SB:s trygghetsarbete i Järva fick 2010 mottaga Brottsförebyggande rådets utmärkelse European Crime Prevention Award, ECPA.

Svenska Bostäder har bl a haft ett tydligt fokus på att minska de s k bilbrotten, bilstöld och stöld ur bil, genom åtgärder i garagen mm. Liksom i staden i övrigt har bilbrotten i Järva minskat 2007-2011 och Järva befäster sin ställning som det minst drabbade området i staden.

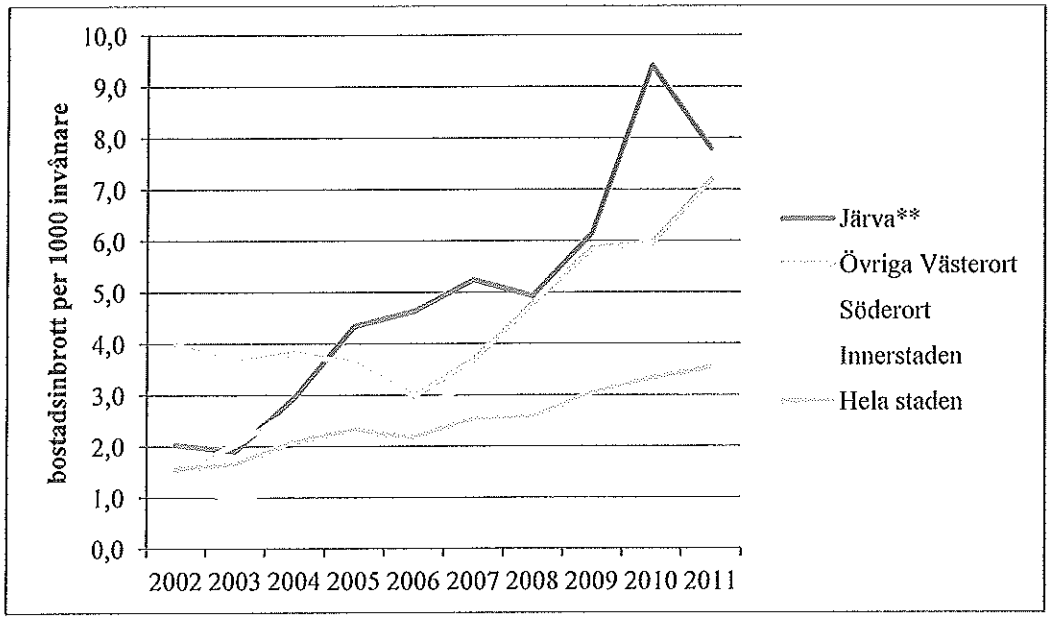
Vid sidan av bilbrotten har lägenhetsbrotten stått i fokus, med översyn av dörrar och låssystem, inmontering av säkerhetsboxar mm. Dessvärre har den glädjande utvecklingen vad gäller bilbrotten inte haft någon motsvarighet avseende lägenhetsinbrotten, som ökat i staden som helhet 2007-2011, men särskilt mycket i Västerort i allmänhet – och i Järva i synnerhet. I dagsläget ligger antalet anmälda bostadsinbrott i Järva per 1000 invånare drygt dubbelt så högt som i staden som helhet. Detta dystra faktum har bl a resulterat i särskilda polisinsatser i Järva och Västerort för att komma till rätta med situationen, som dock är fortsatt allvarlig.

Antalet anmälda våldbrott har generellt ökat i staden, vilket delvis antas bero på ökad anmälningsbenägenhet, men även på ett annat uteliv som drar upp innerstadssiffrorna. Järva följer som synes – dessvärre – samma trend som staden i stort i detta avseende (se diagram).

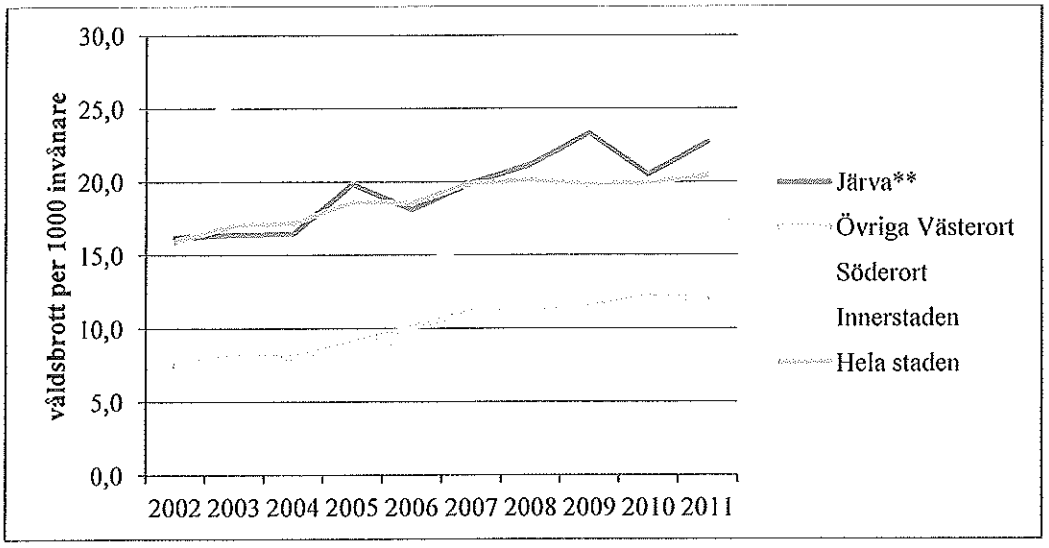
Antal anmälda bilbrott per 1000 invånare 2002-2011 *(Källa: BRÅ)*

Antal anmälda bostadsinbrott per 1000 invånare 2002-2011 *(Källa: BRÅ)*

Antal anmälda våldsbrott per 1000 invånare 2002-2011 *(Källa: BRÅ)*

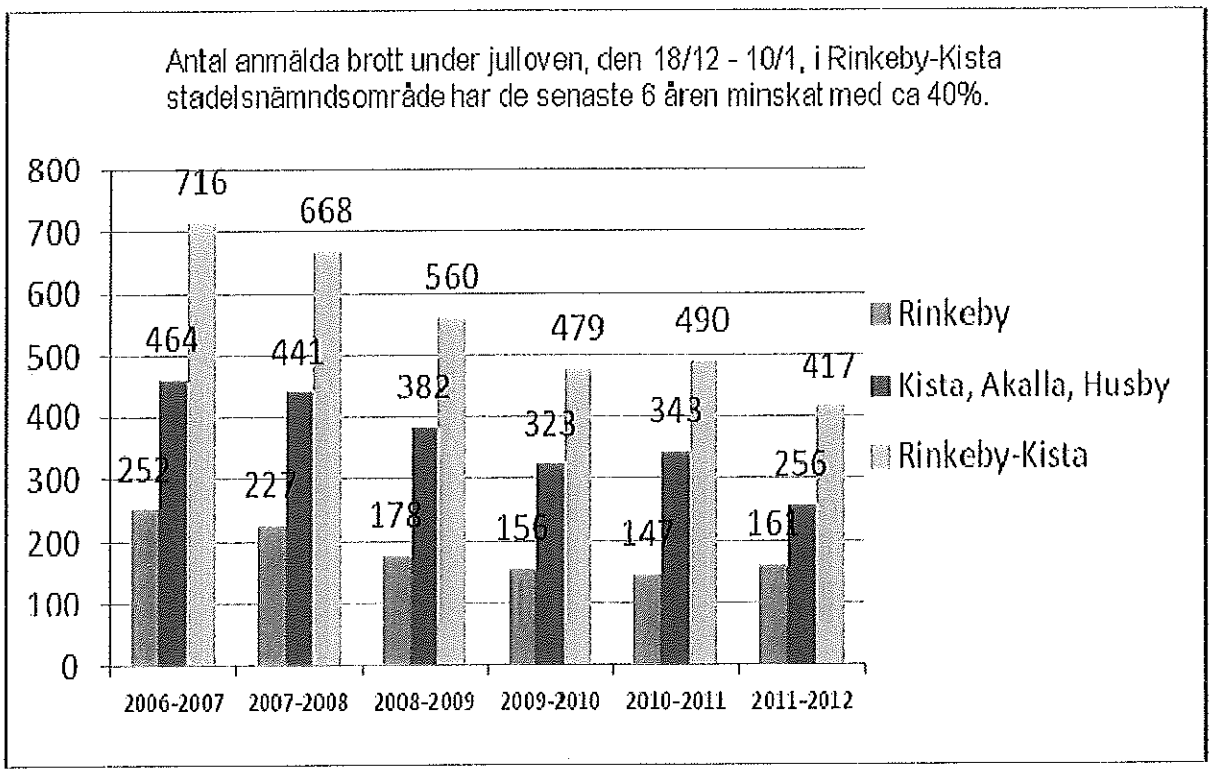
Stadigt lugnare skollov

Järva har stadens yngsta befolkning med en stor andel barn och unga. Många av dessa växer upp i socioekonomiskt svaga hushåll, trångbodda och med föräldrar utanför arbetsmarknaden med små resurser för aktiva semestrar etc. Detta ställer särskilda krav på meningsfull fritid etc, om inte skolloven ska präglas av social oro i området.

Såväl stadsdelsförvaltningar som förenings- och näringsliv har sedan länge höga ambitioner i detta avseende och Järvalyftets projektmedel har till övervägande del gått till satsningar riktade till barn- och unga – totalt 76% åren 2007-2011. T ex utgör stödet till sommarjobb och sommaraktiviteter den enskilt största posten vad gäller stöd från Järvalyftet under denna tid. Genom dessa medel har alla ungdomar 16-18 år som önskar kunnat erbjudas sommarjobb. Över 1600 järvaungdomar sommarjobbade sommaren 2012, samtidigt som all kommunal fritidsverksamhet var öppen, kompletterad med utflykter etc.

Ett kvitto på nyttan av dessa satsningar är det lugn som, med få undantag präglat skolloven i Järva under de senaste åren. Exempelvis har de polisanmälda brotten under julloven i Rinkeby-Kista stadsdelsnämndsområde minskat med 42% från 2006 till 2011 (se diagram).

Antal anmälda brott under julloven i Rinkeby-Kista SDN-område 2006-2011
(Källa: RAR Västerortspolisen)

Stärkt utbildning och bättre språkundervisning

Skolresultaten svårpåverkade på kort sikt, men mycket på gång, från grundskola till högskola

Några centrala punkter 2007-2012:

- Enligt beslut i kommunfullmäktige och utbildningsnämnden, pågår sedan 2011 implementering av en skolstrategi för Järva och Söderort i samtliga Järvaskolor – med särskilt utsedda projektledare.
- Eggeby gårds naturskola har permanentats och blivit en resurs för samtliga Järvaskolor och bidrar till att gården, fältet – och eleverna – aktiveras.
- Rinkebyakademien har etablerats, återinvigts kungligt efter brand, och samlar nu ca 300 mentorer från näringslivet och lika många adepter.
- Blå Huset i Tensta centrum utvecklas i samverkan mellan stadsdelsförvaltningen, Stadsmissionen, Kulturskolan m fl till kombinerad fritidsgård och ungt kulturhus.
- Genom Järvalyftets idrottssatsning, i samarbete med idrottsrörelsen, har tusentals järvaungdomar – och särskilt flickor – fått möjlighet utveckla ett idrottsintresse.
- Tensta Community Center, TCC, har etablerats vid Ross Tensta gymnasium som en organiserad fritidsverksamhet för gymnasiets elever efter skoltid.
- Projekt SALUT, Skola-Arbetsliv-Ledarskap-Utveckling-Tillit, har etablerats vid Ross Tensta gymnasium, för att stärka elever på individuellt program inför fortsatta studier eller arbete.
- "Järvalärling", ett försök med lärlingsutbildning med förstärkt coachning, har startat i Husby i samarbete mellan staden och Hantverksföreningen.
- Projekt Merit, ett EU-projekt i arbetsmarknadsförvaltningens och stadsdelarnas regi, hjälper ungdomar i Järva och i övriga staden vidare till arbete eller studier, i samarbete med bl a stadens rekryteringsprogram ICA och Svensk Handel.
- Tensta arkitekturskola har öppnats av KTH vid Ross Tensta gymnasium och har bl a tagit olika Järvaprojekt som studieobjekt.
- Stockholms universitets institution för data- och systemvetenskap har ihop med Konsthögskolan, Musikhögskolan, Operahögskolan, Stockholms Dramatiska Högskola och Kista Teater etablerat ett centrum för gestaltning i Norra Järva, med högskolekurser, samarbeten med Järvas skolor, teaterföreställningar mm.
- IT-universitetet stärker sin ställning med fler studenter, och planering för nya lokaler.
- Ett Digital Art Center, DAC, har i pilotform etablerats i Kista i samarbete mellan staden, näringslivet och högskolevärlden.
- Förberedelser pågår för att hösten 2013 starta "Kista Science", ett gymnasieprogram med inriktning mot IT och entreprenörskap – lokaliserat till nya DAC – och utvecklat i samarbete med KTH och Stockholms universitet samt med näringslivet i form av Ericsson, Microsoft, IBM och indiska Tata Cosultancy Services.

Splittrad bild avseende gymnasiebehörighet

Andelen examinerade grundskoleelever med gymnasiebehörighet har i Stockholm länge legat kring 90%, i stort överensstämmande med riksgenomsnittet. För järvaelever, oavsett vald grundskola, har andelen pendlat kring 70-80% under 2001-2011, med en viss nedgång senaste tiden (se diagram).

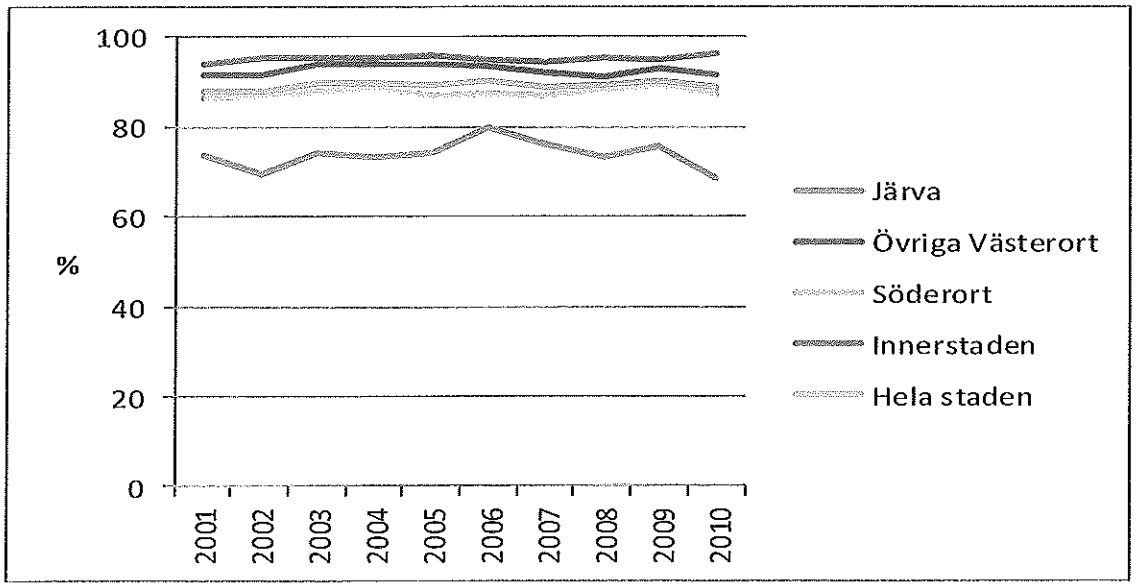
Dessa siffror gäller dock som sagt järvaelever generellt. Ser man däremot till resultaten i de lokala skolorna blir bilden delvis en annan. Det visar sig då att *fyra av sju* högstadieskolor i Järva förbättrat såväl betyg som andel gymnasiebehöriga under 2007-2010. En av skolorna har fått sämre betyg, men högre andel gymnasiebehöriga. Två högstadieskolor redovisar försämringar avseende de båda aktuella variablerna, men från områdets högsta nivåer. Således hör de mest utsatta skolorna till de som redovisar förbättringar.

Generellt gäller att samtliga värden förbättras om de senast anlända eleverna räknas bort i statistiken – men fortfarande avviker Järvas elever negativt från snittet i staden och i riket.

Till fullmäktiges uppdrag inom ramen för Järvalyftet hör framtagande och implementering av en särskild skolstrategi för skolor i Järva och Söderort. Beslutet fattades i fullmäktige 2009 och strategin godkändes av utbildningsnämnden 2010, varpå implementeringen påbörjades. Det handlar bl a om ökat profilering men även om att sprida goda exempel. Eftersom en grundskoleelev har tio års skoltid, kommer dock de fulla effekterna av strategin naturligen att visa sig successivt.

Vid sidan av en ökad förvärvsfrekvens finns få andra mål av samma vikt som att förbättra skolresultaten. Det sista är dessutom på sikt själva förutsättningen för det första. Satsningen på skolan är därför central i Järvalyftet och den efterfrågas inte bara av elever och föräldrar, utan även från många andra aktörer, som vittnar om skolans stora betydelse för områdets framtida attraktivitet.

Andel behöriga till gymnasieskolans nationella program 2001-2011
(Källa: Sweco/SCB)

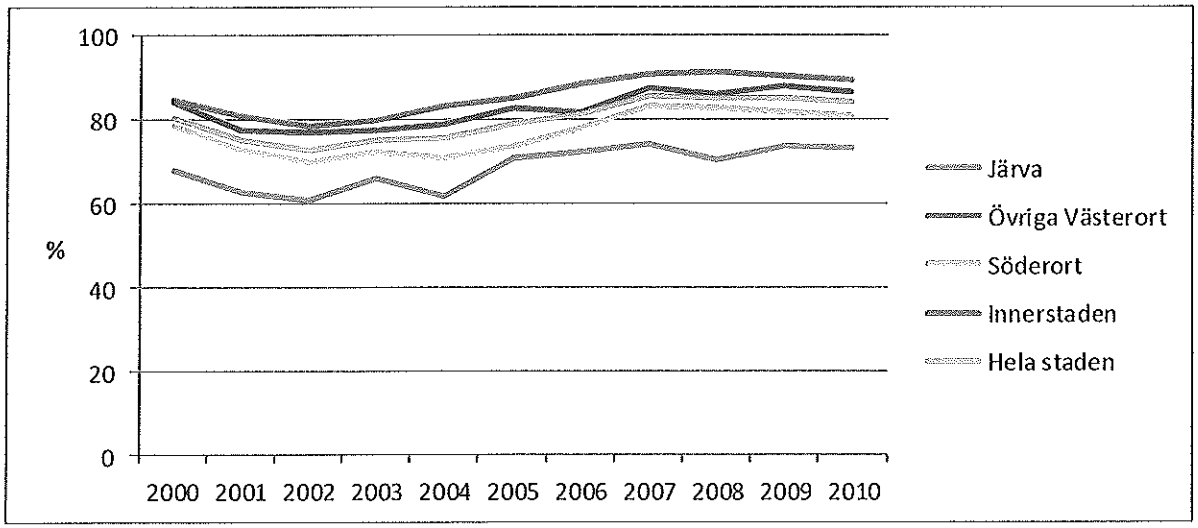

Något ökad andel med gymnasieexamen, och fler till högskola

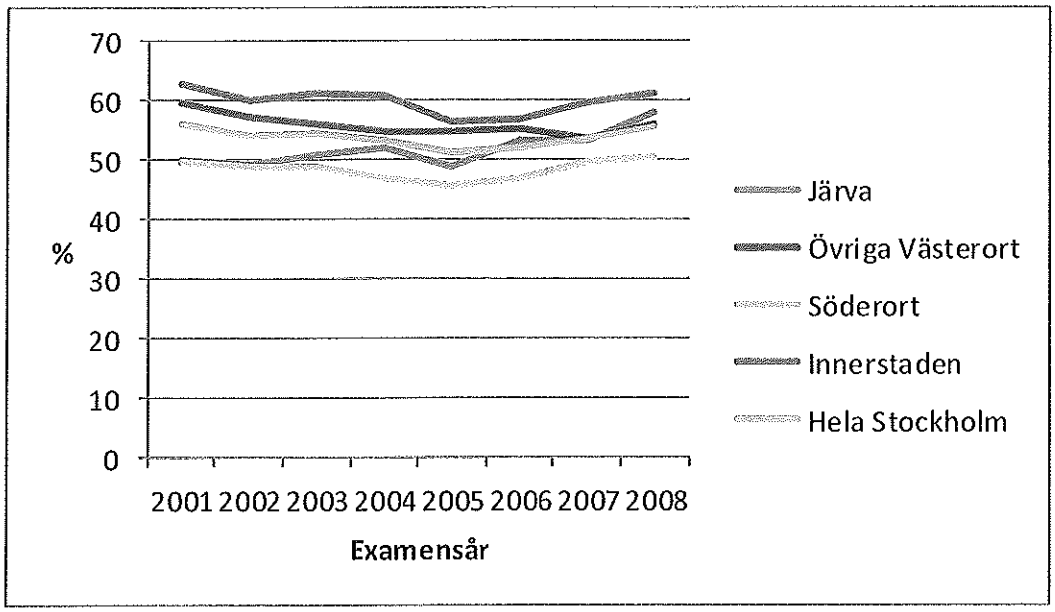
Att färre järvaelever än elever i staden i övrigt uppnår gymnasiebehörighet, avspeglas även i att knappt 10% färre 20-åringar i Järva än i staden totalt har gymnasieexamen (se diagram). Andelen såväl i Järva som i staden totalt har ökat 2000-2010 – men skillnaden har bestått.

Glädjande är dock att andelen med gymnasieexamen som väljer att fortsätta till högskola ökar bland Järvas gymnasister, och har sedan 2007 passerat snittet i staden.

Andel 20-åringar med gymnasieexamen 2000-2010 *(Källa: Sweco/SCB)*

Övergång från gymnasium till högskola inom tre år från examen 2001-2011
(Källa som ovan)

Fler jobb och ökat företagande

Kista går som tåget, men Järva i övrigt haltar

Några centrala punkter 2007-2012:

- Kista Science City befäster sin ställning som världsledande IT-kluster med fler företag, fler anställda, fler studenter och fler aktiviteter.
- Kista Galleria befäster sin ställning som ett av landets mest framgångsrika centrum och Järvas "stadskärna".
- Järvas infrastruktur förbättras genom nya E18, planarbete pågår för Förbifart Stockholm, beredskap finns att inleda planering av Tvärbana Kista.
- Omvandlingen av Rinkebystråket till butiksgata inleds 2012, med ca 30 nya lokaler och hundratalet nya arbetsplatser.
- Strukturplanerna för Husby, Akalla och Rinkeby Allé syftar bl a till att stödja utvecklingen av respektive stadsdelscentrum.
- Samarbete har etablerats kring Rinkeby centrum, och förbereds kring Tensta.
- Nätverket Järvaandan, som skapar kontakt staden-föreningslivet-näringslivet, har fått över 400 medlemmar 2010-2012.
  Ihop med Järvaandan har företagarträffar hållits i samtliga centrumanläggningar.
- Järvaandan har deltagit i och initierat en rad marknadsföringsaktiviteter, som marknader och mässor, bättre skyltning, flaggning och belysning etc.
- Tre av stadens sju Jobbtorg etablerades i Järva under 2008.
- Tusentals järvaungdomar har fått möjlighet till arbetslivserfarenhet och egna inkomster genom Järvalyftets sommarjobbsatsningar 2008-2012.
- Planering pågår för utvidgning av stadens kontaktcenter i Husby, förhoppningsvis följt av flera etableringar av större arbetsplatser i området – kommunala, statliga och privata.

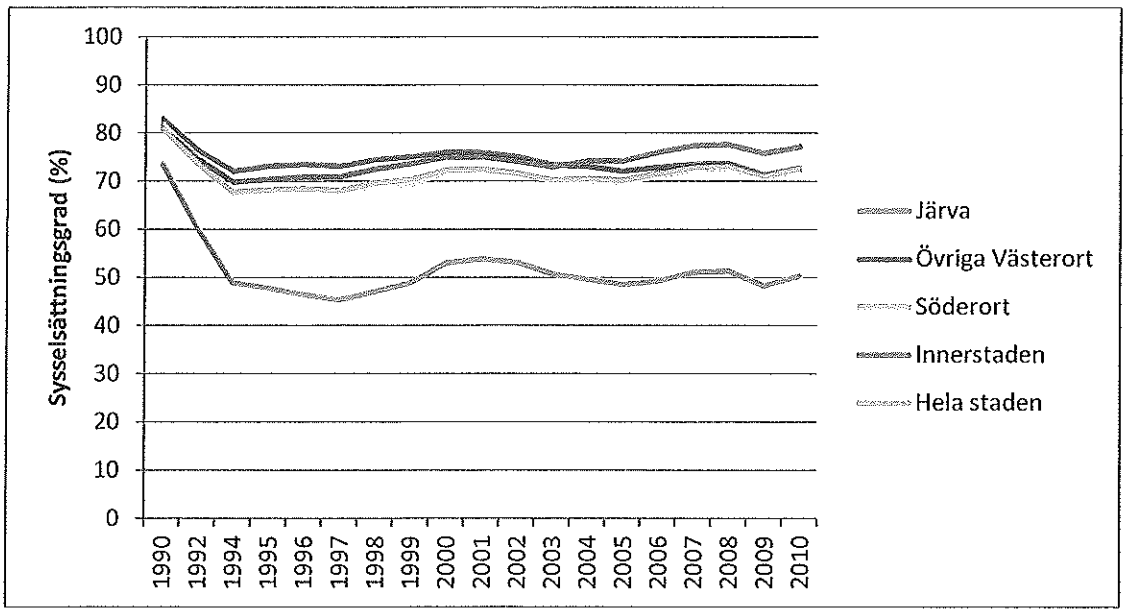
Sysselsättningen kvar på låg nivå

Stadens arbetsmarknad drabbades hårt av den tidiga 1990-talskrisen och Järva drabbades särskilt hårt. Sysselsättningsgraden föll då i staden som helhet från drygt 80% till knappt 70%, medan den i Järva föll från drygt 70% till knappt 50%. Sedan dess har sysselsättningen i staden återhämtat sig och närmar sig åter 80%, medan Järva planat ut kring 50% (se diagram).

Förändringarna under 2007-2010 har varit fortsatt små: från 52,4 till 52,5 procent, att jämföra med stadens genomsnitt 75,2 respektive 75,9 procent. Den skillnad om ca 20 procentenheter, som uppstod på 1990-talet, har således bestått. Senare års siffror ska dock ses mot bakgrund av den världsomspännande lågkonjunkturen efter finanskraschen hösten 2008. Mot denna internationella bakgrund kan en oförändrad sysselsättningsnivå framstå som relativt framgångsrikt, men knappast i relation till stadens mål.

Med tanke på sysselsättningens avgörande betydelse för att skapa integration och bryta utanförskap är ett trendbrott i denna fråga i längden helt avgörande för Järvalyftets övergripande måluppfyllelse. Det gäller såväl stadens strävan att bryta segregationen, som att öka språkkunskaperna, minska bidragsberoendet, öka den ekonomiska rörelsefriheten och stärka självkänslan hos många järvabor.

Andel förvärvsarbetande i procent av befolkningen 16-64 år 1990-2010 *(Källa: Sweco)*

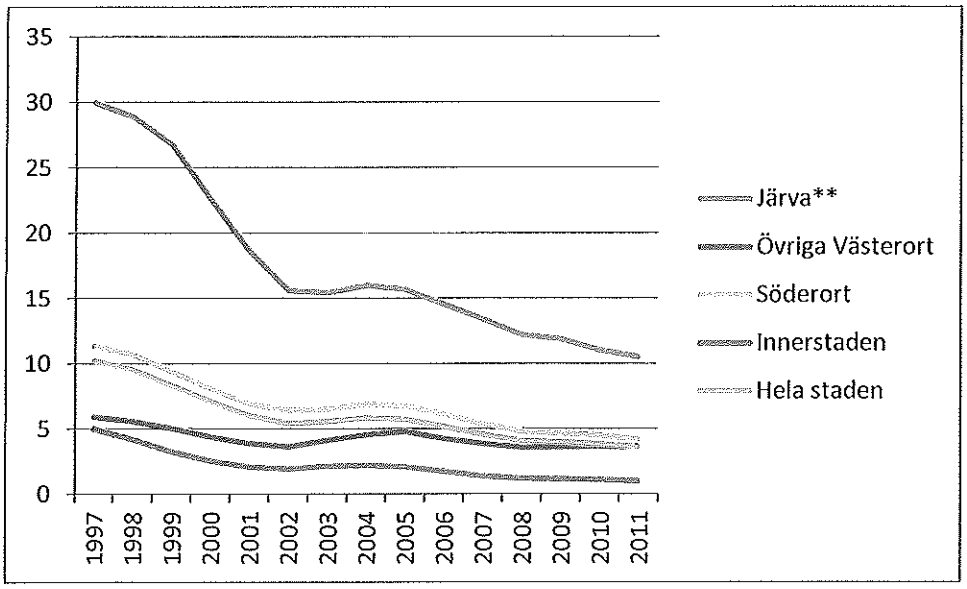

Bidragsberoendet minskar, men speglar arbetslösheten

Ett annat mått på det sociala och ekonomiska utanförskapet är bidragsberoendet, mätt som andel mottagare av ekonomiskt bistånd, ofta kallat socialbidrag. Även dessa värden påverkades kraftigt av 1990-talskrisen och samvarierar generellt starkt med arbetslösheten över tiden.

I mitten av 1990-talet låg andelen mottagare av ekonomiskt bistånd i staden som helhet kring 10% , men i Järva var andelen hela 30%. Snittet för staden har sedan dess sjunkit till knappt 4%, medan Järva fallit kraftigt till ca 10%, d v s till den nivå som gällde för staden som helhet för halvannat decennium sedan. Denna minskning har fortsatt under 2007-2011.

Andel mottagare av ekonomiskt bistånd i procent av befolkningen 1997-2011
(Källa: Sweco)

Fler företag och fler anställda i Kista Science City

Kista Science City, som förutom Järva i sin helhet omfattar angränsande stadsdelar i Järfälla, Sollentuna och Sundbyberg, påverkades självklart av den världsomspännande ekonomiska nedgången efter Lehman Brothers konkurs hösten 2008, och oron spred sig för att dess roll som regionens tillväxtmotor skulle vara hotad.

Glädjande nog har denna oro helt kommit på skam. Efter ett tapp i antal företag inom såväl ICT som övriga branscher och en utplaning av antalet anställda under 2008, har utvecklingen sedan 2009 åter tagit fart (se diagram). Sedan kraschen 2008 har såväl antalet ICT-företag som övriga företag i området mer än fördubblats. Antalet anställda har under samma tid ökat med drygt 10% till över 70 000, varav knappt hälften arbetar i själva Järva.

Samtidigt har det s k IT-universitetet, samarbetet mellan Stockholms universitets institution för data- och systemvetenskap och KTH, ökat antalet studenter i Kista från 5 100 till hela 6 800 under 2009-2010. I Kista Science Citys mitt har Kista Galleria befäst sin ställning som ett av landets mest framgångsrika centrum med 18,1 miljoner besökare 2011, en ökning med 850 000 sedan föregående år, vilket i förlängningen självklart även genererar sysselsättning i Järvaområdet.

Även om Järvas arbetsmarknad fortfarande är allt för tudelad, så är Kistas utveckling av stor betydelse för helheten.

Antal anställda i Kista Science City 2006-2011 *(Källa: Kista Science City AB)*

År	2006	2007	2008	2009	2010	**2011**
ICT-företag	523	525	501	608	1075*	**1016**
Anställda ICT	19281	20187	20646	22718	23699	**24856**
Samtliga företag	4618	4731	4282	4651	8500*	**8689**
Anställda totalt	59853	62248	63749	65550	67172	**70815**